

Dekorativ-tətbiqi sənətin inkişafı Azərbaycanın təbii-coğrafi xüsusiyyətləri, yerli xammal ehtiyatları, sənətkarlıq ənənələri və bölgələr üzrə formalaşmış bədii məktəblərlə sıx bağlıdır. Bu sənət nümunələri ölkənin müxtəlif regionlarında – muzeylərdə, tarixi-memarlıq abidələrində, sənətkarlıq mərkəzlərində və turizm obyektlərində nümayiş etdirilir və turizm məhsulunun ayrılmaz tərkib hissəsini təşkil edir.

Bu fənn çərçivəsində dekorativ-tətbiqi sənətin tarixi inkişaf mərhələləri, əsas növləri, ornament və naxış sistemləri, bədii-estetik xüsusiyyətləri, eləcə də onların turizm fəaliyyətində istifadəsi və təqdimat formaları öyrənilir. Fənn turizm bələdçilərinin mədəni irs obyektlərini peşəkar şəkildə şərh etmə, turistlərə maraqlı və düzgün informasiya çatdırma bacarıqlarının formalaşdırılmasına xidmət edir.

Fənnin məqsədi turizm bələdçiliyi ixtisası üzrə təhsil alan tələbələrə dekorativ-tətbiqi sənət sahəsi haqqında sistemli nəzəri biliklər vermək, bu biliklərin turizm marşrutları, ekskursiyalar və muzey turları zamanı praktik tətbiqi üçün zəruri bacarıq və vərdişləri formalaşdırmaqdır. Fənnin tədrisi nəticəsində tələbələrdə:

- milli-mədəni irsə maraq və məsuliyyətli münasibət formalaşdırılır;
- dekorativ-tətbiqi sənət nümunələrinin tarixi, bədii və regional xüsusiyyətlərini izah etmək bacarığı inkişaf etdirilir;
- muzey və ekspozisiya məkanlarında dekorativ-tətbiqi sənət obyektlərini turistlərə peşəkar şəkildə təqdim etmək vərdişləri formalaşdırılır;
- ornament və naxışların mənşəyi və simvolik məzmununu sadə və anlaşılan dildə izah etmək bacarığı əldə olunur;
- turizm bələdçisinin peşə fəaliyyətində mədəni irsə dair biliklərdən səmərəli istifadə etmək qabiliyyəti inkişaf etdirilir.

VII. Davamiyyətə verilən tələblər: Fənn üzrə semestr ərzində buraxılmış auditoriya saatlarının ümumi sayı LDU-nun Elmi Şurasının 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq davamiyyət meyarları nəzərə alınmaqla müəyyən olunmuş həddən yuxarı olduğu halda tələbə həmin fəndən imtahana buraxılmır, onun həmin fənn üzrə akademik borcu qalır.

VIII. Qiymətləndirmə: Fənn üzrə tələbələrin biliyi 100 ballıq sistemlə qiymətləndirilir. Yeni tələbənin fənn üzrə toplaya biləcəyi balın maksimum miqdarı 100-ə bərabərdir. Bu balın yarısı (50 bal) tələbənin semestr müddətində fəaliyyətinin nəticəsinə (cari qiymətləndirmə), digər yarısı isə (digər 50 bal) imtahanın nəticəsinə (aralıq qiymətləndirmə) görə verilir.

Fənn üzrə cari qiymətləndirmənin nəticəsinə görə verilən maksimum 50 bala aşağıdakılar daxildir:

- 20 bal - seminar dərslərində fəaliyyətinə görə;
- 30 bal - kollokviumların nəticələrinə görə.

Qiymətləndirmə zamanı LDU-nun Elmi Şurasının 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq qiymətləndirmə meyarları nəzər alınır.

İmtahanda qazanılan balların maksimum miqdarı 50-dir. İmtahan yazılı şəkildə aparılır və imtahan biletinə bir qayda olaraq fənn üzrə tədris olunan mövzulara aid 5 sual daxil edilir. Hər sual maksimum 10 bal olmaqla qiymətləndirilir (aşağıda qeyd olunan qiymət meyarına əsasən) ki, bu da toplamda fənn üzrə aralıq qiymətləndirmənin nəticəsinə görə verilən maksimum 50 balı təşkil edir.

Qiymət meyarları aşağıdakılardır:

- 10 bal - tələbə keçilmiş materialı dərindən başa düşür, cavabı dəqiq və hərtərəflidir;
- 9 bal - tələbə keçilmiş materialı tam başa düşür, cavabı dəqiqdir və mövzunun məzmununu tam açə bilir;
- 8 bal - tələbə cavabında ümumi xarakterli bəzi qüsurlara yol verir;
- 7 bal - tələbə keçilmiş materialı yaxşı başa düşür, lakin nəzəri cəhətdən bəzi məsələləri əsaslandırma bilmir;
- 6 bal - tələbənin cavabı əsasən düzgündür;
- 5 bal - tələbənin cavabında çatışmazlıqlar var, mövzunu tam əhatə edə bilmir;
- 4 bal - tələbənin cavabı qismən doğrudur, lakin mövzunu izah edərkən bəzi səhvlərə yol verir;
- 3 bal - tələbənin mövzudan xəbəri var, lakin fikrini əsaslandırma bilmir;

- 1-2 bal - tələbənin mövzudan qismən xəbəri var;
- 0 bal - cavab yoxdur.

Tələbənin fənn üzrə aralıq qiymətləndirmə balının (imtahanda topladığı balın) miqdarı 17-dən az olmamalıdır. Əks təqdirdə tələbənin fənn üzrə aralıq qiymətləndirmə balı cari qiymətləndirmə balına (semestr ərzində tədris fəaliyyəti nəticəsində topladığı bala) əlavə olunmur.

Fənn üzrə cari və aralıq qiymətləndirmənin ümumi nəticəsinə görə tələbənin biliyi yekun olaraq aşağıdakı kimi qiymətləndirilir:

Bal aralığı (göstərilən ballar daxil olmaqla)	Hərflə işarəsi	Sözlə yazılışı
91-100 bal	A	əla
81-90 bal	B	çox yaxşı
71-80 bal	C	yaxşı
61-70 bal	D	kafi
51-60 bal	E	qənaətbəxş
51-baldan aşağı	F	qeyri-kafi

IX. Davranış qaydalarının pozulması:

Tələbə Universitetin Daxili intizam qaydalarını pozduqda onun barəsində mövcud qanunvericilik çərçivəsində müvafiq tədbir görülməkdir.

X. Təqvim mövzu planı:

Mühazirə: 30 saat; Seminar: 15 saat; Cəmi: 45 saat.

№	Tədris olunan mövzuların məzmunu	Saat	Tarix
		Mühazirə	
1.	Mövzu № 1. Dekorativ tətbiqi sənət növlərinin təsnifatı və kompozisiya xüsusiyyətləri Plan: 1. Dekorativ-tətbiqi sənətin məqsədi, vəzifələri və müasir vəziyyəti 2. Dekorativ-tətbiqi sənət növlərinin kompozisiya xüsusiyyətləri Mənbə: [1,3,6]	2	
2	Mövzu № 2. Dekorativ tətbiqi sənətin öyrənilməsi tarixi Plan: 1. Qədim Azərbaycan el sənəti sahələrinin dekorativ tətbiqi sənətin tərkib hissəsi kimi formalaşması 2. Orta əsrlərdə Azərbaycanda dekorativ-tətbiqi sənətin inkişafı Mənbə: [1,3,6]	2	
3	Mövzu № 3. Bədii keramika sənəti: tarixi inkişaf mərhələləri və bədii xüsusiyyətlər Plan: 1. Keramika sənətinin yaranması və inkişaf tarixi 2. Azərbaycan keramika məmulatları haqqında ümumi məlumat 3. Dulusçuluqda istifadə olunan materiallar və texniki üsullar Mənbə: [1,2,3,6]	2	
4	Mövzu № 4. Bədii şüşə sənəti: vitrajın tarixi və onun memarlıq-turizm məkanlarında tətbiqi Plan: 1. Bədii şüşə sahəsində yeni istiqamətlər.	2	

	<p>2. Müasir dövrdə vitrajın tətbiqi. 3. Vitrajın qısa tarixi. Mənbə: [1,2,3]</p>		
5	<p>Mövzu № 5. Bədii metal sənəti: tarixi inkişafı, emal üsulları və Azərbaycanda metalışləmə ənənələri Plan: 1. Bədii metal sənətinin tarixi və funksional əhəmiyyəti 2. Bədii metalın emal üsulları və texniki xüsusiyyətləri 3. Azərbaycanda metalışləmə sənətinin əsas mərhələləri və nümunələri Mənbə: [1,2,3,6,7]</p>	2	
6	<p>Mövzu № 6. Azərbaycanda zərgərlik sənəti: tarixi inkişafı, emal üsulları və müasir istiqamətlər Plan: 1. Azərbaycanda zərgərlik sənətinin inkişaf tarixi 2. Zərgərlik məmulatlarının emal üsulları 3. Zərgərlik nümunələrinin tərtibatında müasir istiqamətlər Mənbə: [1,2,3,6]</p>	2	
7	<p>Mövzu № 7. Dekorativ-tətbiqi sənətdə ağacoyma sənətinin bədii xüsusiyyətləri Plan: 1. Dekorativ-tətbiqi sənətdə ağacoyma texnikası 2. Ağacoyma sənətinin memarlıqda tətbiqi 3. Ağac materialının bədii işlənmə xüsusiyyətləri 4. Ağacoyma sənətində "şəbəkə" üsulu Mənbə: [1,2,3,6]</p>	2	
8	<p>Mövzu № 8. Azərbaycanda misgərlik sənəti və regional metalışləmə ənənələri Plan: 1. Azərbaycanda misgərlik sənətinin inkişaf tarixi. 2. Misgərlik məmulatları və ustaların yaradıcılığı 3. Lahıç misgərlik məktəbi Mənbə: [1,2,3,6,7]</p>	2	
9	<p>Mövzu № 9. Azərbaycanda daşışləmə sənəti: tarixi inkişafı və texniki xüsusiyyətləri Plan: 1. Azərbaycanda daşışləmə sənətinin yaranması və inkişaf mərhələləri 2. Oyma və cızma texnikalarının xüsusiyyətləri 3. Mozaika texnikası və onun tətbiqi Mənbə: [1,2,3,6]</p>	2	
10	<p>Mövzu № 10. Qobelen sənətinin yaranması , inkişaf mərhələləri və bədii xüsusiyyətləri Plan: 1. Qobelen sənətinin yaranması və inkişaf mərhələləri 2. Qobelen dekorativ-tətbiqi və təsviri sənətin növü kimi 3. XX əsrin 60–70-ci illərində qobelen sənətinin inkişafı Mənbə: [1,2,3,5]</p>	2	

11	Mövzu № 11. Azərbaycanca həsir toxuma sənətinin tarixi və texnoloji xüsusiyyətləri Plan: 1. Azərbaycanda həsirçilik sənətinin tarixi 2. Həsinin növləri və toxunma texnologiyası Mənbə: [1,2,3,5]	2	
12	Mövzu № 12. Azərbaycan batika və kəlağayı sənəti: texnika və ornamental xüsusiyyətləri Plan: 1. Azərbaycan batika sənəti (İsti və soyuq batika texnikaları) 2. Azərbaycan kəlağayısında "Buta" motivinin bədii xüsusiyyətləri Mənbə: [1,2,3,5,6]	2	
13	Mövzu № 13. Azərbaycan tikmə sənəti və toxuculuqda parça növlərinin bədii xüsusiyyətləri Plan: 1. Azərbaycan tikmələrinin bədii xüsusiyyətləri və məzmunu 2. Bədii tikmə nümunələrində rəng və ornament həlli 3. Parçaların növ və bədii-texniki xüsusiyyətləri Mənbə: [1,2,3,4,5]	2	
14	Mövzu № 14. Azərbaycan xalçaçılıq sənətinin bədii xüsusiyyətləri və Lətif Kərimovun elmi irsi. Plan: 1. Azərbaycan xalçaçılıq sənətinin inkişaf tarixi 2. Xalçaçılıq məktəblərinin fərdi və bədii xüsusiyyətləri 3. Azərbaycan xalça sənətinin elmi əsaslarla öyrənilməsində Lətif Kərimovun rolu Mənbə: [1,2,3,5,6]	2	
15	Mövzu № 15. Azərbaycan xalçalarının müasir vəziyyətləri. Plan: 1. Dekorativ tətbiqi sənətdə naxışın dili və ifadə imkanları 2. Ornamentlərin qurulmasında iştirak edən həndəsi fiqurlar və onların semantik mənası 3. Dekorativ-tətbiqi incəsənətdə ornamental kompozisiyaların qurulma prinsipləri Mənbə: [1,2,3,5]	2	
Cəmi		30 saat	

№	Tədris olunan mövzuların məzmunu	Saat	Tarix
		Seminar	
1	Mövzu № 1. Dekorativ tətbiqi sənət növlərinin təsnifatı və kompozisiya xüsusiyyətləri	2	
2	Mövzu № 2. Dekorativ tətbiqi sənətin öyrənilməsi tarixi Mövzu № 3. Bədii keramika sənəti: tarixi inkişaf mərhələləri və bədii xüsusiyyətlər	2	
3	Mövzu № 4. Bədii şüşə sənəti: vitrajın tarixi və onun	2	

	Mövzu № 5. Bədii metal sənəti: tarixi inkişafı, emal üsulları və Azərbaycanda metalışləmə ənənələri		
4	Mövzu № 6. Azərbaycanda zərgerlik sənəti: tarixi inkişafı, emal üsulları və müasir istiqamətlər Mövzu № 7. Dekorativ-tətbiqi sənətdə ağacoyma sənətinin bədii xüsusiyyətləri	2	
5	Mövzu № 8. Azərbaycanda misgərlik sənəti və regional metalışləmə ənənələri Mövzu № 9. Azərbaycanda daşışləmə sənəti: tarixi inkişafı və texniki xüsusiyyətləri	2	
6	Mövzu № 10. Azərbaycan xalçaçılıq sənətinin bədii xüsusiyyətləri və Lətif Kərimovun elmi irsi. Mövzu № 11. Qobelen sənətinin yaranması , inkişaf mərhələləri və bədii xüsusiyyətləri	2	
7	Mövzu № 12. Azərbaycanda həsir toxuma sənətinin tarixi və texnoloji xüsusiyyətləri Mövzu № 13. Azərbaycan batika və kəlağayı sənəti: texnika və ornamental xüsusiyyətləri	2	
8	Mövzu № 14. Azərbaycan tikmə sənəti və toxuculuqda parça növlərinin bədii xüsusiyyətləri Mövzu № 15. Azərbaycan xalçalarının müasir vəziyyətləri.	1	
	Cəmi:	15 saat	

XI. Fənn üzrə tələblər:

Fənnin tədrisi prosesində tələbələr aşağıdakı tələbləri yerinə yetirməlidirlər:

- müəhazirə və seminar məşğələlərində müntəzəm iştirak etmək;
- verilən mövzular üzrə əsas anlayış və terminləri mənimsəmək;
- dekorativ-tətbiqi sənətin əsas növləri, materialları, texnikaları və bədii xüsusiyyətləri haqqında nəzəri biliklərə yiyələnmək;
- dekorativ-tətbiqi sənət nümunələrini tarixi dövr, üslub və regional xüsusiyyətlərə görə fərqləndirmək bacarığı əldə etmək;
- milli ornamentlərin mənşəyini, semantik məzmununu və kompozisiya quruluşunu izah etmək;
- müəhazirə mövzuları üzrə müstəqil işlər, referatlar və təqdimatlar hazırlamaq;
- muzey və ekspozisiya məkanlarında nümayiş etdirilən dekorativ-tətbiqi sənət nümunələrini təhlil etmək;
- turizm bələdçisinin peşə fəaliyyətində dekorativ-tətbiqi sənətə dair biliklərdən düzgün və məqsədyönlü istifadə etmək;

aralıq və yekun qiymətləndirmələrdə (test, yazılı və şifahi yoxlama) fəal iştirak etmək.

XII. Fənnin tədrisi üçün nəzərdə tutulan tədris və öyrənmə metodları:

- müəhazirə, seminar, praktiki tapşırıqlar
- təqdimat və müzakirə
- debat
- müstəqil iş/araşdırma

XIII. Fənn üzrə təlim nəticələri:

FTN 1. Dünyada və Azərbaycanda dekorativ tətbiqi sənətin inkişaf tarixinə bələddir.

FTN 2. Dekorativ tətbiqi sənət növlərini təsnifləşdirməyi bacarır.

FTN 3. Dekorativ tətbiqi sənət növlərinin kompozisiya xüsusiyyətlərini fərqləndirir.

FTN 4. Dünyada və Azərbaycanda dekorativ tətbiqi sənətdə istifadə olunan ornamentlər və naxışları ayırd edə və izah edir.

FTN 5. Azərbaycanın fərqli regionlarında yayılmış müxtəlif dekorativ tətbiqi sənət ənənələrini şərh edir.

FTN 6. Xalq yaradıcılığının əsas bədii obrazlarının mənalarını başa düşür.

XIV. Tələbələrin fənn haqqında fikrinin öyrənilməsi:

XV. Kollokvium sualları:

I. Kollokvium sualları (

1. Dekorativ-tətbiqi sənətin məqsədi, vəzifələri və müasir vəziyyəti
2. Dekorativ-tətbiqi sənət növlərinin kompozisiya xüsusiyyətləri
3. Qədim Azərbaycan el sənəti sahələrinin dekorativ tətbiqi sənətin tərkib hissəsi kimi formalaşması
4. Orta əsrlərdə Azərbaycanda dekorativ-tətbiqi sənətin inkişafı
5. Keramika sənətinin yaranması və inkişaf tarixi
6. Azərbaycan keramika məmulatları haqqında ümumi məlumat
7. Dulmuşluqda istifadə olunan materiallar və texniki üsullar
8. Bədii şüşə sahəsində yeni istiqamətlər
9. Müasir dövrdə vitrajın tətbiqi
10. Vitrajın qısa tarixi

II. Kollokvium sualları

1. Bədii metal sənətinin tarixi və funksional əhəmiyyəti
2. Bədii metalın emal üsulları və texniki xüsusiyyətləri
3. Azərbaycanda metalışləmə sənətinin əsas mərhələləri və nümunələri
4. Azərbaycanda zərgərlik sənətinin inkişaf tarixi
5. Zərgərlik məmulatlarının emal üsulları
6. Zərgərlik nümunələrinin tərtibatında müasir istiqamətlər
7. Dekorativ-tətbiqi sənətdə ağacoyma texnikası
8. Ağacoyma sənətinin memarlıqda tətbiqi
9. Ağac materialının bədii işlənmə xüsusiyyətləri
10. Ağacoyma sənətində "şəbəkə" üsulu

XVI. İmtahan sualları:

1. Dekorativ-tətbiqi sənətin məqsədi, vəzifələri və müasir vəziyyəti
2. Qədim Azərbaycan el sənəti sahələrinin dekorativ tətbiqi sənətin tərkib hissəsi kimi formalaşması
3. Keramika sənətinin yaranması və inkişaf tarixi
4. Azərbaycan keramika məmulatları haqqında ümumi məlumat
5. Bədii şüşə sahəsində yeni istiqamətlər
6. Vitrajın qısa tarixi
7. Bədii metal sənətinin tarixi və funksional əhəmiyyəti
8. Azərbaycanda metalışləmə sənətinin əsas mərhələləri və nümunələri
9. Azərbaycanda zərgərlik sənətinin inkişaf tarixi
10. Zərgərlik nümunələrinin tərtibatında müasir istiqamətlər
11. Dekorativ-tətbiqi sənətdə ağacoyma texnikası
12. Ağac materialının bədii işlənmə xüsusiyyətləri
13. Ağacoyma sənətində "şəbəkə" üsulu
14. Azərbaycanda misgərlik sənətinin inkişaf tarixi.

15. Misgərlik məmulatları və ustaların yaradıcılığı
16. Lahıç misgərlik məktəbi.
17. Azərbaycanda daşıqlama sənətinin yaranması və inkişaf mərhələləri
18. Oyma və cızma texnikalarının xüsusiyyətləri
19. Mozaika texnikası və onun tətbiqi
20. Azərbaycan xalçaçılıq sənətinin inkişaf tarixi
21. Xalçaçılıq məktəblərinin fərdi və bədii xüsusiyyətləri
22. Azərbaycan xalça sənətinin elmi əsaslarla öyrənilməsində Lətif Kərimovun rolu
23. Qobelen sənətinin yaranması və inkişaf mərhələləri
24. Qobelen dekorativ-tətbiqi və təsviri sənətin növü kimi
25. XX əsrin 60–70-ci illərində qobelen sənətinin inkişafı
26. Azərbaycanda həsirçilik sənətinin tarixi
27. Həsirin növləri və toxunma texnologiyası
28. Azərbaycan batika sənəti (İsti və soyuq batika texnikaları)
29. Azərbaycan kəlağayısında "Buta" motivinin bədii xüsusiyyətləri
30. Azərbaycan tikmələrinin bədii xüsusiyyətləri və məzmunu
31. Bədii tikmə nümunələrində rəng və ornament həlli
32. Parçaların növ və bədii-texniki xüsusiyyətləri
33. Dekorativ tətbiqi sənətdə naxışın dili və ifadə imkanları
34. Ornamentlərin qurulmasında iştirak edən hündəsi fiqurlar və onların semantik mənası
35. Dekorativ-tətbiqi incəsənətdə ornamental kompozisiyaların qurulma prinsipləri.

Dekorativ tətbiqi sənət. fənninin sillabusu 6008007 Turizm bələdçiliyi ixtisası (proqramı) üzrə tədris planı və fənn proqramı əsasında tərtib edilmişdir. Pedaqogika, psixologiya və incəsənət kafedrasının 13 fevral 2026-cı il tarixli iclasında təsdiq olunmuşdur (Protokol №06)

Fənn müəllimi:

b/m. A.N.Dadaşova

Kafedra müdiri:

dos. A.X.Əliyev